

1. Algemene vragen:

- Waarom is het tarief (%) verwijlintersten zo hoog? Het hoge percentage is contraproductief want de opdrachtnemer heeft baat bij uitstel van betaling.

De interestvoet voor laattijdige betaling is wettelijk vastgesteld en kan via de opdrachtdocumenten ook niet worden verlaagd. Idee van de wetgever bij deze hoge interestvoet was net de overheden aan te sporen tot een tijdige betaling, aangezien een laattijdige betaling nadelig is voor de bedrijven (die hierdoor mogelijk in moeilijkheden komen om hun eigen schuldeisers te betalen).

- Wat met (de betaling) van klachten en verzoeken?

De betaling van de klachten en verzoeken wordt niet in de dienstorder behandeld. Wel wordt in de dienstorder een vorm van meldingsplicht ingevoerd naar analogie van de feitenmelding in het kader van de klachten en verzoeken (artt. 38/14 en 38/15 KB AUR). We willen immers vermijden dat een opdrachtnemer betaling vordert van een wijziging die niet vooraf aan de aanbestedende overheid werd gemeld. Het is goed mogelijk dat in een opdrachtnemer naar aanleiding van een wijziging meent te weinig te zijn betaald. In dergelijk geval kan de opdrachtnemer op basis van een dading worden betaald. Het valt echter niet in te zien waarom betaling van een dading een grotere kans op betaling zou opleveren. Het uitwerken van een dading, die wederzijdse toegevingen vergt, hoeft immers niet simpeler te zijn (en dus ook niet sneller te verlopen) dan de uitwerking van een verrekening.

2. Vragen inzake het werken met een Ramingsstaat:

- Op welke manier moet met een ramingsstaat worden omgegaan?

Er zijn twee manieren om met een ramingsstaat om te gaan:

- ofwel wordt het geraamde bedrag van de wijziging volledig (100%) vastgelegd en worden vervolgens de diverse schuldvorderingen i.k.v. de wijziging telkens gedeeltelijk (bv. 80%) betaald.
- ofwel wordt het geraamde bedrag van de wijziging slechts gedeeltelijke (bv. 80%) vastgelegd en worden vervolgens de diverse schuldvorderingen i.k.v. de wijziging telkens volledig (100%) betaald tot het, via de ramingsstaat vastgelegde, bedrag opgebruikt is.

Beide methodes zijn verdedigbaar. Niettemin krijgt de tweede methode de voorkeur, aangezien via die methode in principe minder schuldvorderingen moeten worden geregulariseerd en ook eDelta momenteel enkel toelaat via de tweede methode te werken.

Ook het niveau van detaillering van de ramingsstaat kan verschillen. Bepaalde aanbestedende diensten werken met één globaal bedrag, terwijl andere diensten de prestaties reeds op postniveau proberen te bepalen. De keuze tussen beide methodes zal onder meer afhankelijk zijn van hoe dringend de ramingsstaat moet worden uitgewerkt alsook van de mate de prestaties die onderdeel van de wijziging vormen al duidelijk identificeerbaar zijn. Hoe dan ook, uiteindelijk, met name bij de opmaak van de verrekening, zal er een detaillering op postniveau moeten worden uitgewerkt.

- Vanwaar komt het percentage van 80% (i.k.v het betalen op basis van een ramingsstaat) vandaan?

De oorsprong van het percentage van 80% is niet volledig duidelijk, maar lijkt uit de praktijk te zijn voortgevloeid. Idee achter de 80% was ongetwijfeld dat men niet te veel wou betalen (omdat de vrees bestond het te veel betaald niet meer te kunnen recupereren). Onder de huidige dienstorder werd deze bezorgdheid opgevangen door het idee dat elke betaling op basis van een ramingsstaat een betaling onder voorlopige titel is.

- Waarom is de term “ramingsstaat” (als begrip) opgenomen in de bestektekst terwijl dit enkel een intern document is?

De vermelding van een ramingsstaat in de bestektekst is nodig omdat we contractueel dienen te verankeren dat een betaling op basis van een ramingsstaat een voorlopige betaling is. Er zal in de bestekteksten evenwel ook duidelijk worden aangegeven dat de ramingsstaat een puur intern document is dat aldus niet aan de opdrachtnemer kenbaar wordt gemaakt.

- Ramingsstaat gegevens worden in eDelta vermeld in document “vorderingsstaat”. Zal dit aangepast worden?

eDelta zal worden gewijzigd. De wijzigingen aan eDelta aangaande contractwijzigingen (o.a. ondersteuning van dit dienstorder, nodige wijzigingen aan ramingsstaat, ondersteuning van taakbeheer...) zullen worden voorgesteld om op te nemen in de planning van 2019. De taskforce en MCB bepalen de uiteindelijke planning.

Momenteel kunnen deze posten/bedragen manueel worden verwijderd uit het document. Een andere werkwijze die tijdelijk kan worden toegepast bestaat erin om: de prestaties op ramingsstaatposten in een aparte vorderingsstaat op te nemen en de andere prestaties in een andere vorderingsstaat. Beide vorderingsstaten kunnen dan in eenzelfde factuuraanvraag worden opgenomen. Op het PV van verificatie van de schuldvordering kan dan het totaalbedrag aan goedgekeurde prestaties op ramingsstaatposten worden vermeld.

- Ga je met het volledig betalen van schuldvorderingen op ramingsstaat niet onrechtstreeks akkoord met de uitgevoerde prestaties?

Nee, er zal immers in de opdrachtdocumenten contractueel worden verankerd dat de betalingen op basis van een ramingsstaat steeds onder voorlopige titel zijn. Eén en ander impliceert uiteraard dat we bij betalingen op basis van een ramingsstaat dit uitdrukkelijk vermelden aan de opdrachtnemer, zodat deze niet in de illusie kan

verkeren dat de betaling ten definitieve titel werd verricht. Verder mag uit een betaling in mindering ook niet het idee worden afgeleid dat de aanbestedende overheid hierdoor de goede uitvoering van de betrokken prestaties heeft bevestigd. De bevestiging van de goede uitvoering gebeurt immers op het moment van de voorlopige oplevering. Anders gezegd, betaling en oplevering mogen niet met elkaar worden verward. Betaling impliceert enkel dat de aanbestedende overheid bevestigt dat de uitvoering van de opdracht dermate ver is gevorderd dat de opdrachtnemer aanspraak kan maken op een (gedeeltelijke) betaling.

3. Vragen inzake de werkelijke uitgaven:

- Wanneer de prijzen op basis van de werkelijke uitgaven worden berekend, zijn de AKW-percentages niet vastgelegd op 10 en 17%?

Momenteel zijn de te hanteren AKW-percentages vastgesteld in artikel 3 van de omzendbrief MOW/2006/01 van 15 september 2006. Deze percentages, die gehanteerd worden wanneer de prijzen op basis van werkelijke uitgaven worden bepaald, zijn effectief bepaald op 17% (arbeiderslonen, materiaal- en materieelkosten) en 10% (onderaannemingskosten). Met de sectorverenigingen zal worden gestreefd naar een uniforme indeling van de kosten waarbij de algemene kosten via de toeslag voor algemene kosten en winst worden vergoed. Afhankelijk van de uitkomst van dit overleg, zullen de bovenvermelde percentages mogelijk worden herzien. In zoverre de percentages effectief worden herzien, zullen de herziene percentages contractueel worden verankerd.

- Als de prijzen op basis van werkelijke uitgaven worden bepaald, hoe moet er dan worden omgegaan met de situatie waarin de marktconformiteit van de onderaannemingskosten niet wordt aanvaard? De opdrachtnemer heeft bijvoorbeeld drie offertes opgevraagd en de goedkoopste onderaannemer gekozen. Vanwege deze onderaannemer worden uiteindelijk ook de facturen aangeleverd, maar de prijzen uit deze factuur liggen boven de (maximale) prijzen uit MEDIAAN. Quid?

Wanneer de prijzen op basis werkelijke uitgaven worden bepaald, moeten de gemaakte uitgaven worden bewezen. Wanneer de prijzen die in een factuur worden gehanteerd onaanvaardbaar hoog zijn of er rijzen twijfels over de authenticiteit, correctheid...van een factuur dan wel wanneer de uitgaven worden gestaafd door middel van documenten met een geringere bewijskracht (dan een factuur), is het aan te bevelen om uitgave de toetsen, bijvoorbeeld tegen de historische informatie die te raadplegen is in de prijzendatabank van MEDIAAN. Als blijkt dat de uitgave effectief onaanvaardbaar hoog is of de authenticiteit van de factuur niet gegarandeerd is of de alternatieve staving van de uitgave onbetrouwbaar is, kan het a posteriori ambtshalve vastleggen van de uitgave noodzakelijk zijn.

4. Vragen inzake het aanwenden van stel- en regieposten:

- Zijn er voor stel- en regieposten maximum-percentages voorzien die deze mogen bedragen in de totale raming van de opdracht?

Nee, maar het kan niet de bedoeling zijn dat de stelposten een substantieel deel van de opdracht gaan uitmaken. In de mate van het mogelijk moeten de diverse prestaties, via een opname in posten, aan mededinging worden onderworpen. De prijsinformatie uit de stelposten zal daarentegen worden gebruikt voor de opmaak van verrekeningen, waarvan de prijzen in onderling overleg tussen aanbesteder en opdrachtnemer (en dus zonder effectieve mededinging) tot stand komen.

- Prijs- en kostenonderzoek stelposten: mag een offerte nietig worden verklaard omwille van een financieel beperkte post?

In de nieuwe wetgeving werd bepaald dat een offerte niet substantieel onregelmatig is wanneer de abnormaliteit m.b.t. de prijzen betrekking heeft op een verwaarloosbare post. Er moet echter worden vastgesteld dat het begrip “verwaarloosbare post” niet nader werd gepreciseerd. Het gebrek aan precisering is echter een bewuste keuze van de wetgever, aangezien het intrinsieke belang van een post niet enkel op basis van financiële termen mag worden benaderd. Zo maakt een stelpost, bijna per definitie, slechts een minieme fractie van het opdrachtbedrag uit maar gaat het toch om een belangrijke post aangezien deze post tijdens de uitvoering van de opdracht serieus aan belang kan winnen. In die optiek is het perfect mogelijk een offerte als onregelmatig uit de procedure te weren omwille van een abnormaliteit in de prijs van één of meerdere stelposten.

5. Vragen inzake de speling van de vermoedelijke hoeveelheden:

- Het is niet altijd eenvoudig om het onderscheid tussen speling der hoeveelheden en opdrachtwijziging te maken.

Het onderscheid tussen beide rechtsfiguren is inderdaad moeilijk te maken, vandaar de uitgebreide uitleg en het voorbeeld die in punt 4 van de dienstorder werden opgenomen. In geval er alsnog twijfel zou bestaan over een bepaald geval, kan steeds contact worden opgenomen met de interne specialist overheidsopdrachten dan wel met de cel juridische ondersteuning overheidsopdrachten van de afdeling ATO.

- Speling der hoeveelheden: hoe maak je in eDelta onderscheid tussen een opdrachtwijziging en een speling der hoeveelheden?

eDelta beschikt momenteel niet over de functionaliteit een speling van de hoeveelheden te onderscheiden van een wijziging. Bijgevolg raden we aan om een speling op te vangen via een contractwijziging en vervolgens in het veldje “interne info” aan te geven dat het om een speling van de hoeveelheden gaat.

Voor de posten waar de speling zich voordoet, kan telkens (indien men de speling op postniveau binnen eDelta wenst bij te houden) een OP-post worden aangemaakt waarbij in het nummer van de post en/of de omschrijving van de post een duidelijke verwijzing te voorzien naar (het nummer en/of de omschrijving van) de oorspronkelijke post. Op die manier kan de speling van de hoeveelheden van een bepaalde post worden opgevolgd.

- Welke mogelijkheden biedt eDelta om een speling van de hoeveelheden op te volgen?

In eDelta zijn er echter meerdere mogelijkheden om drievoudige overschrijding vast te stellen: bij ingave van de prestaties, bij prestatieregister en in het document 'Register en postenboek'.

- Geldt de verplichte motivatie (indien de aanbestedende overheid ondanks een significante speling van de hoeveelheden geen prijsaanpassing wenst te vragen) ook voor extra hoeveelheden die gespreid verlopen zijn in de tijd?

Ja, bij speling van hoeveelheden moet de diverse overschrijdingen van de initieel voorziene hoeveelheden worden samengeteld. Als de uitkomst van deze cumulatie ertoe leidt dat de drempels uit artikel 80 KB AUR werd bereikt, kan een prijsaanpassing worden gevraagd.

- Moet je, in het kader van een speling van de hoeveelheden, ook prijsaanpassing vragen als je bijvoorbeeld in MEDIAAN merkt dat de prijzen reeds/nog steeds laag zijn?

In functie van een mogelijke prijsaanpassing bij een speling van de hoeveelheden, moeten steeds drie elementen worden nagegaan. In eerste instantie moet worden gezien of de wettelijke voorwaarden (vervat in artikel 81 KB Uitvoering) vervuld zijn. Zo ja, moet in tweede instantie worden nagegaan of een prijsaanpassing aangewezen is. Zo is een prijs die concurrentieel werd bevonden bij indiening van de offertes voor 1 m³, niet noodzakelijk nog een concurrentiële prijs indien de werkelijke hoeveelheid 100 m³ is geworden. In derde instantie moet de (financiële) impact van de prijsaanpassing voldoende groot zijn. Indien de in de meetstaat voorziene hoeveelheid van een bepaalde post van 1m³ uiteindelijk 5m³ is geworden, en de (financiële) impact van de betrokken post is verwaarloosbaar, kan mogelijk van een vraag tot prijsaanpassing worden afgezien.

- Hoe omgaan met onttrokken prestaties? Wanneer?

Een prijsaanpassing ten gevolge van een speling van de hoeveelheden dient te worden gevraagd binnen de 30 dagen na het opstellen van de vorderingsstaat waarin wordt vastgesteld dat minder dan de helft van de vermoedelijke hoeveelheid werd bereikt. Bij onttrokken hoeveelheden is de vaststelling dat minder dan de helft werd bereikt een moeilijk op te volgen gegeven dat meestal slechts op het einde van de uitvoering volledig duidelijk zal zijn. Hoe dan ook, bij onttrokken hoeveelheden zal het initiatief voor een prijsaanpassing doorgaans uitgaan van de opdrachtnemer die een verhoging van de betrokken (eenheids)prijs zal vragen.

6. Vragen inzake de (mogelijkheden tot) wijziging van de opdracht:

- Is het toestaan van aanvullende opdrachten onbeperkt mogelijk?

Gegeven dat de 50% beperking in de nieuwe wetgeving per aanvullende opdracht moet worden bekeken, is het in theorie mogelijk dat de omvang van de opdracht verdubbelt of vervieelvoudigt. Niettemin, zal ook de delegatiehouder en de Inspectie van Financiën met de voorgenomen wijziging moeten kunnen instemmen. Het is met andere woorden niet gezegd dat opeenvolgende aanvullingen die strikt juridisch gezien mogelijk zijn, niet op andere bezwaren (o.a. qua opportuniteit) zullen stoten.

- Moet er een volgorde worden gerespecteerd tussen de verschillende wijzigingsmogelijkheden?

Nee, de diverse wijzigingsmogelijkheden moeten worden geacht naast elkaar te staan of nevenschikt te zijn. Als de aanbestedende overheid één wijziging aan meerdere hypothesen kan ophangen (bijvoorbeeld een kleine wijziging die aanvullend is ten opzichte van de hoofdopdracht en veroorzaakt werd door onvoorzienbare omstandigheden), wordt de aanbestedende overheden aangeraden slechts in laatste instantie de “de minimis” hypothese te gebruiken. Eénmaal de “de minimis” is opgebruikt, kan er immers niet meer worden op teruggevallen.

7. Vragen inzake de eigenlijke betaling:

- Voor een vlotte afhandeling van facturen vraagt afdeling Organisatie om de documenten horende bij de factuuraanvraag op te laden bij factuuraanvraag op moment van verzenden van de factuuraanvraag. Wat met het PV dat pas later kan aangemaakt worden en door de leidend ambtenaar moet ondertekend worden?

Momenteel kan in eDelta het PV pas kan worden aangemaakt nadat de factuuraanvraag werd verzonden. In 2018 wordt dit aangepast wanneer het gehele facturatieproces vanaf schuldvordering tot boeken van de factuuraanvraag zal aangepast worden. Sommige afdelingen maken een PV aan en voegen dat bij de factuuraanvraag, anderen beschouwen de factuuraanvraag als proces-verbaal. Sommigen laten het PV tekenen, anderen niet. De wetgeving vereist alvast niet dat het PV getekend is. Voor de boekhouding hoeft het PV evenmin getekend te zijn en hoeft het document ook niet in eDelta opgeladen te zijn althans indien de gegevens voorhanden zijn in eDelta en de factuuraanvraag werd opgeladen.

- Voor een vlotte afhandeling van facturen vraagt afdeling Organisatie om de documenten horende bij de factuuraanvraag op te laden bij factuuraanvraag op moment van verzenden van de factuuraanvraag. Kan eDelta uitgebreid worden met de mogelijkheid om eenvoudig documenten te verplaatsen?

Dit zal worden gerealiseerd wanneer eDelta in de toekomst gekoppeld wordt met een documentbeheerssysteem in plaats van het huidige filebeheerssysteem.

- Wat indien de vertraging (en de daardoor ontstane verwijntresten) in de betaling te wijten is aan de medefinancier en/of het studie bureau?

Essentie is de aansprakelijkheid voor vertragingen die toe te schrijven zijn aan de medefinancier af te dekken in de samenwerkingsovereenkomst. Als de medefinancier een bepaalde termijn krijgt om o.a. een schuldvordering goed te keuren, wordt aangeraden het verstrijken van de termijn gelijk te stellen aan een stilzwijgende goedkeuring, kwestie het proces niet nodeloos te vertragen. Bij de tussenkomst van een studie bureau moet dan weer voldoende aandacht te worden besteed aan de opmaak van de opdracht documenten op grond waarvan het studie bureau wordt gekozen. Indien de opmaak van verrekeningen, het nazicht van de schuldvorderingen...tot het takenpakket van het studie bureau behoort, dan kan een schending van deze contractuele verplichting o.a. leiden tot het opleggen van een straf. Op grond van de klachten en verzoeken regeling vervat in de artikelen 38/9

e.v. KB AUR, zou ook kunnen worden geprobeerd de ontstane verwijlinteressen ten laste van het studiebureau te leggen.

8. Vragen met betrekking tot de vaak voorkomende problemen:

- Wat indien de opdrachtnemer de bestekbepalingen niet volgt om prestaties slechts éénmaal ter betaling aan te bieden?

In dergelijk geval moet de betaling van deze prestaties opnieuw (een tweede maal) worden geweigerd. Er wordt ook aangeraden de opdrachtnemer in dergelijk geval te wijzen op de relevante bestekbepalingen, die de opdrachtnemer contractueel verplichten de geweigerde prestaties (waarvoor hij nog steeds betaling wenst te krijgen) op te nemen in de Excel tabel die als bijlage van de opdrachtdocumenten werd gevoegd. Als de opdrachtnemer desondanks opnieuw (een derde maal) de prestaties blijft aanbieden, moet desnoods een proces-verbaal van ingebrekestelling (en vervolgens het opleggen van een straf) worden overwogen.

- Hoe kunnen wij controleren of de prestatie correct en wenselijk was als de opdrachtnemer de wijziging niet heeft gemeld?

De aanbestedende overheid dient hiermee redelijk om te gaan. Het kan niet de bedoeling zijn dat de toevlucht moet worden genomen tot een destructief onderzoek. Het risico voor het niet melden van de wijziging ligt bij de opdrachtnemer die aldus zijn aanspraak op betaling zal verliezen indien het uitvoeren van de prestatie redelijkerwijze niet meer kan worden nagegaan.

Als het uitvoeren van de prestatie wel kan worden vastgesteld, maar de aanbestedende overheid meent dat deze prestatie niet wenselijk is, voorziet de wetgeving slechts één mogelijkheid: de uitgevoerde werken moeten worden uitgebrouwen en de werf moet in de oorspronkelijke toestand worden hersteld. Met deze laatste sanctie dient uiteraard voorzichtig te worden omgegaan.